

Inserati se sprejemajo in velja trisopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
16 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvu administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "
V Ljubljani na dom pošiljati velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu št. 190.

izhaja petkrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

 Prihodnja številka „Slovenca“ izide zaradi praznika še le v četrtek 4. januarja.

„Turški list“.

Pogum in hrabrost niste lastnosti vsakega človeka; že stari narodi so verovali, da ste, kakor um, posebni dar bogov, kterega ti dajo le svojim ljubljencem. Taki ljubljenci bogov so se potem odlikovali s telesnim in duševnim junaštvom sebi in drugim na korist in slavo. Razun teh pa je bilo še ljudi, ki so svoj pogum prejeli od hudobnih duhov (démonov), a ta pogum ni bil pravi pogum, ampak le drznost, nesramnost, ki se je le tam kazala, kjer ni bilo nevarnosti, tam pa, kjer je bilo treba pravega poguma, se skrivala in pobegnila — enako psu, ki te od zad nena doma za mečo popade, potem pa ubeži tvoji palici.

Ljudi s takim „pogumom“ se ni zmanjkalo, ampak jih je čedalje več, to uče vsakdanje skušnje. Tudi v Ljubljani jih imamo, priča temu je „turški list“. Večkrat smo že omenili, da tej žurnalistični spaki ni nobena reč pregrda, da se dá rabiti za vse, celo za ova-duha in hujskača — a vselej le tam, kjer za-nj ni nevarnosti, tedaj iz-za hrbta policajev in bričev ali sploh kakega zavetja, kakoršnih imá vsled liberalnih postav na izbir. Zato se tudi ne smemo čuditi nad člankom, kterega je — v korajžo spravljen po dunajski in pe-

štanski turkoljubni časnikarski druhali — zadnjič spustil proti Srbom. Ljudje, ki so svoj pogum prejeli od zlobnega duha, imajo že tako lastnost, da junaka še le potem sujejo in brcajo, ko na tleh leži vsmrten po drugih, ker se mu prej ne upajo blizo. To laganje nad Srbi zavoljo neke dogodbe, ki je izvirala iz zmote, nikakor ne iz hudobije, to šuntanje zoper na pol potlačeni narod, ki ni nič žalega storil niti Avstriji, niti Madjarom, najmanj pa našim nemčurjem, je res prav pasje. „Turški list“ je imel pač priliko lajati večkrat, a le nad Turki, ki so napadali avstrijske podložne, jim s silo jemali živino in požigali posestva na avstrijski zemlji stoječa; takrat bi bilo njegovo lajanje opravičeno, bil bi glas psa čuvaja, ki odganja lopove od posestva svojega gospodarja. Ali takrat je „turški list“ tiščal rep med nogama in molčal kakor zid, ker nima poguma potegniti se za pravo, posebno če nima varnega zavetja. Kako pa je zdaj zadril se nad Srbi! Kakor da bi klical ves svet v orožje zoper „perfidni narod“, čegar eden ud v obleki vojaške straže je strelil proti ladji, ki je jadrala v prepovedano vodo pod trdnjavo beligradska. In ta edini Srbin s svojim strelom ni nikogar poškodoval, ampak je ravnal le po strogem vojaškem povelji, čegar zanemarjanje mu je o vojskinem času po ostrih vojaških postavah gotova smrt. Da je bilo na avstrijski ladji vsled razpoka topne krogle

nekaj oseb ubitih in ranjenih, tega ni kriva srbska straža, ampak avstrijskega topničarja nevkretnost pri nabijanju topa.

In vendar upije „turški list“, da mora vsled tega avstrijska vojna nad Srbe. To je tem grje upitje, ker je Srbija, kakor smo rekli, po drugih vdarcih že na pol mrtva, tedaj bi ne bilo niti posebno težko, niti posebno slavno za avstrijsko armado, vreči je popolnoma ob tla. Da, mrličje pobijati, za to bi imel „turški list“ še poguma — morda celo brez bričev in žandarjev za hrbtom.

Ko sem bral oni spis v „turškem listu“, spomnil sem se nekih vrst v nekdanjem „Triglavu“, v heksametrih popevajočih pogum naših nemčurjev; glasé se:

„Gleiche dem Geschlechte des Hunds, der durch plötzlich erhobenes Bellen Kinder nur schreckt und beisst, doch fürchtet des Muthigen Peitsche, — Oder dem Buben, der hoch von dem Fenster herab auf die Gasse Spucket auf jeglichen Kopf, der sich zeigt im Bereiche des Speichels“.

Primaruha, to je najboljša in najkrajša kritika ostudnega obnašanja „turškega lista“ in njegovih pajdašev, o teh tudi gotovo velja, kar Dunajčani pravijo o pogumu Kranjcev (Kočevarjev): „Ein Krainer und noch einer haben einen todten Hund erschlagen“.

V istem listu se togoti nekdo nad „Slovenecem“ zaradi članka o Dežmanu, češ, da je

O reformi cerkvene glasbe.

II.

Znano je sploh in od vseh strani se čujejo pritožbe, da je propadla cerkvena glasba v naših svetiščih. Zginila je blaga božja resnoba, vgnjezdil se posvetni duh s svojo pustno ali zaljubljeno krinko. Veličastna umetnija potegnila je raz sebe svoje čistobelo duhovno oblačilo ter brez strahu prikazala se v vabljevem in zapeljivem kostumu razuzdane plesalke. Pa čudo! — nikogar ni to osupnilo, marveč našlo se je popolnoma naravno, imelo celo lepo in krasno. Okus množice bil je pokazen, pravi nežni okus za cerkveno vrednost in liturgično dostojnost pri duhovščini kakor pri ljudstvu bila sta tako pošla, da skoraj nihče v teh spakah ni videl kaj razžaljivega, marveč še mislil je zapaziti v njih povzdigo cerkvene svečanosti. —

Ni me volja, tu nabirati cvetu vseh cerkveno-glasbinih norij in glavnih grehov, in jih podajati dragemu čitatelju v strah in izgled. Kdor hoče kaj o tem izvedeti, ali želi dokazov, ako morda po sreči nima sam enacih žalostnih spominov in lastne skušnje, naj bere Witt-ovo brošuro: „Der Zustand der Kirchenmusik“, ali pa prve letnike njegovih: „Fliegende Blätter für Kirchenmusik“ in „Musica sacra“, in — strmeli bode.

Nočem se obotavljati pri tej podobi, ker

je prežalostna. Vsemu svetu je znano, da se je gnjusoba razdjanja na svetem mestu neizmerno razširila, in da je še zdaj, ko se je sem ter tje že mnogo storilo in se še dela za zboljšanje, cerkvena glasba marsikje izvedencem predmet zaničljivega posmehovanja, izobraženemu človeku studenec škandalov, svobodnjaku stvar zlobnega zasramovanja, pravemu svojo cerkev gorko ljubečemu katoliku pa vzrok vedne bolesti.

Pa kadar bolezen dospe do vrhunca, nastane kriza in potem prekne kot naravni nasledek. — Ni manjkalo izobraženih in navdušenih mož, ki so, dobro oboroženi z voljo in vedo, spoznali žalostni stan cerkvene glasbe ter skušali z dostojnimi skladbami in spisi ljudi povzdigniti do enacega spoznanja. In ti so na prvem mestu Nemci n. pr. Proske, Mettenleiter, Ortlieb, Oberhoffer, Birkler, Kothe, Kaim in mnogo drugih. Ves trud teh strokovnjakov v cerkveni glasbi bil je pa več ali manj razdeljen in osamljen; ni ga bilo čutiti krepkega učinka, niti ni hotelo iti naprej.

Začetkom l. 1866 pa je jel izdajati slavni Fr. Witt svoje zgoraj omenjene „Fliegende Blätter für kath. Kirchenmusik“, kterim je sledila l. 1868 „Musica sacra“. — To je bila iskra, ki je vžgala ogenj ogrevajoč srca onih, kterim je bilo mar za zboljšanje cerkvene glasbe. Popularno pisana, polna soli in resnobe, šibata ta dva časnika s svojo kritiko nevredno

in frivolno šušmarijo, prijazno osrčujeta pošteno prizadevanje, prinašata izvrstne muzikalne priloge ter visoko nosita zastavo umetnijske in cerkvene resnice. Nasledek bil je ta, da se je ustanovila že leta 1867 „Občna nemška družba sv. Cecilije“ v Bamberg-u in kmalu leto potem praznovala prvi družbeni shod v metropoli cerkvene glasbene umetnije — v Ratisboni.

Sv. Oče Pij IX. pa so 16. grudna l. 1870 s pečatnico: „Multum ad movendos animos“ pravila družbe sv. Cecilije potrdili ter 8–20 skušenih umetnikov postavili, kterih naloga je cerkvene skladbe presojevati. Število družabnikov narastlo se je čez 8000, med njimi najspretnejši možje; družbini časnik razširil se je ne samo po Evropi, ampak tudi po katoliški Ameriki, presojevalni odbor dela neprenehoma, tako da šteje skladbeni zapisnik že čez 300 števil glasbenih umotvorov vseh vrst.

Dragi čitatelj! ako ti je to vse novo, porечеš mar: „No, kaj hočemo še več; če je taka, čemu vendar današnja žalostna pesem v „Slovenecu?“ — Saj je cerkvena glasba na trdnih nogah! — Pač na trdnih nogah je; toda le tam, kjer se je razširila družba sv. Cecilije, na Bavarskem, Virtemberškem, v Renski pokrajini in drugod po Nemškem.

A kako je pa pri nas na Slovenskem, kako na naših korih? Gotovo ne zadostuje to, če se izpeljujejo v ljubljanski stolni cerkvi

predrznost kritizirati tako mnogo mnogo zaslužnega (??) in tako obče spoštovanega (??) moža, kakor je Dežman, posebno če se to zgodi po „Brenceljnovi“ navadi. Kaka budalost, kaka predrznost gleda iz tega stavka! Dežman se je podal na politični oder, tedaj ga sme vsak soditi, kakor zasluži. Da ga mi ne moremo spoštovati, za to imamo sto in sto vzrokov, to vé vsak; najnovejši pa je ta, da ne drži svoje obljube. Pred volitvijo v državni zbor je obetal svojim volilcem dolensko železnico; zdaj že sedi par let večidel molčé v državnem zboru, o dolenski železnici pa ni še ne duha ne sluha. Naj tedaj spolni svojo obljubo, potem bo druga; če pa tega ne more, naj odloži poslanstvo. Za tistega pa, ki obljube svoje, s katero je kaj dosegel, ne drži, imamo mi neko besedo — besedo, ki je tudi Dežmanu dobro znana, ki se pa ne glasi „možak“ ampak nekoliko drugače. Kako ga bomo tedaj spoštovali! —

Naj nam bralci ne zamerijo, da so nam v tem članku tekle nekatere debele in robate iz peresa; ali nevolja, ki nas je popadla po članku „turškega lista“, je kriva tega, ker s takimi ljudmi se govori najbolje po domače — — — Najbolje bi bili zavrnilo — se ve da — „turški list“, če bi mu bili poslali v redakcijo hlapca, da bi se bil z njim pogovoril. V št. 296 se nekdo iz Ribnice nad nami celo huduje, da je naš dopisnik 8. t. m. omenjal poleg drugih reči, ki se nahajajo v Ribnici, tudi tamošnjih Rotšildov. Če bi to nestalo v „Tagblattu“, bi človek mislil, da dopisnika obhaja nevolja zaradi judovskega imena. A ker turški list ne gori samo za Turke, ampak tudi za njim sorodne Jude, Tagblattovca menda jezi, da njega ne prištevamo k Rotšildom, in da se v Ribnici nahajajo ljudje, ki imajo več kakor on.

Govor g. dr. Vošnjaka.

o konfiskaciji opozicijskih listov
(V seji drž. zbora 18. dec. po stenof. zapisniku.)

„Občudujem zares pogum, s katerim gosp. pravni minister nezaslišano tlačenje in moj-

in še na kakih dveh ali treh krajih naše škofije izgledne kompozicije starejšega in novega časa, med tem ko se drugod povsod cerkveni pevski zbori starega (in vendar ne starega) kopita mrtvično drže. Tudi v najmanjši vaški cerkvi se obhaja ista presveta skrivnost, kakor v veliki katedrali; tudi v priprosti podružnici pričakuje verno ljudstvo vzbujanje in ogrevanja od cerkvene glasbe: zatorej reforma svojega namena ne bode dosegla, dokler ne bode prešinila vseh, tudi najmanjših cerkvenih krogov.

Kaj nam je torej storiti? —

Ko je „občna nemška družba sv. Cecilije“ na prošnjo preč. sekovskega knezoškofa sklenila, za leto 1876 napraviti konec avgusta svoj občni zbor v Gradcu, kjer deluje njena podružnica, snidilo se je tam 14 gospodov iz naših krajev. Popisovati, kaj so ti v Gradcu slišali, to ni moja naloga, ker je bilo to že obširno popisano v „Slovencu“ in v „Danici“; samo to naj povem, da so bili vsi navdušeni jedrnatih govorov in kar očarani po izvrstnih produkcijah tako, da so sklenili in s podpisom svojim se zavezali, delati za osnovanje družbe sv. Cecilije, za povzdigo prave cerkvene glasbe v Ljubljani. V ta namen sta se pooblastila gg. Foerster in P. Angelik Hribar, da skličeta osnovalni odbor 7 udov, ki bode delo pričel. V ta odbor naj se izvolijo možje za pravo

strovanje časnikarstva v Avstriji skuša opravičevati, sklicevaje se na povestnico, kot zadnjo sodnico. Da, gospoda moja, ako se bode kdaj pisala zgodovina parlamentaričnih ministerstev v Avstriji od leta 1861 sim, bode gotovo ministerstvo Auersperg-Lasser-Glaser pod imenom konfiskacijskega ministerstva v njej živelo dalje. (Dobro na desni.) Tako fanatično, kakor pod to vlado, se časnikarstvo še nikdar ni tlačilo in preganjalo; niti pod Šmerlingom, akoravno pod njim opozicija tudi ni imela dobrih ur, niti pod meščanskim ministrom, najmanj pa pod zaničevanimi „reakcionarnimi“ grofovskimi ministerstvi Belcredi, Potocki in Hohenwart. Marveč je ravno pod vodstvom teh mož časnikarstvo v Avstriji precej dosti svobode imelo (dobro! na desni), ker je znano, da se je pod temi ministerstvi najmanj vradovalo proti časnikarstvu.

Pa so bili to tudi možje plemenitega mišljenja, ki so se vojskovali s poštenim orožjem in odprtim vizirom, ki javnega mišljenja niso s tlačenjem opozicijskega časnikarstva ponarejali, nego so z javnim delovanjem svoje cilje hoteli doseči.

Še le temu ministerstvu, ki se s svojim liberalizmom tako rado ponaša, bilo je prihranjeno, da s podtikanjem objektivnega ravnanja in policije, da s pridržanjem časniškega koleka časnikarstvo sploh zavira, da z delegiranjem porotnih sodišč bistvu porotne sodbe sploh škoduje, in da konečno z vplivanjem na državna pravdnikstva in na deželna in tiskovna sodišča ponižuje čast sodnij. (Klici na desnej: čujte! čujte.) Tukaj v prestolnem mestu se s časniki še nekaj prizanesljivejše ravna, v provincijalnih mestih pa so novine popolnem izročene volji državnih pravdnikov in političnih vradov. Kako pa bi tudi moglo drugače biti? Državnega pravdnika nihče ne vpraša o pre mnogih konfiskacijah časnikov, marveč so mi znani slučajji, da se je državni pravdnik moral pred svojimi višjimi vradi zagovarjati, ker tega ali onega lista ni konfisciral. (Klici na desnej: čujte!) Pri višjih državnih pravdnikstvih se namreč nekonfiscirani časniki še enkrat natanko pregledajo, in potlej se posamezne

cerkveno godbo vneti. Odbor naj vse stori, da družba kmalu v življenje stopi. —

Meseca oktobra osnoval se je v resnici odbor, ki je po večkratnih shodih na podlagi glavnih pravil nemškega društva sv. Cecilije sestavil pravila novemu enacemu društvu v Ljubljani. — Ker bi ta cerkvena glasbena družba imela le privaten značaj, ako bi ga ne potrdila višja cerkvena oblast, in ker bi po tem ne bilo pričakovati zaželjenega vspeha, sklenilo se je ob enem milostnega gospoda knezoškofa ljubljanskega prositi ne le samo potrjenja pravil, temuč tudi, naj blagovolijo prevzeti protektorat in višje nadzorstvo novega društva sv. Cecilije. Velečastiti knezoškof so odborovo prošnjo radi uslišali, družbine pravila odobrili, protektorat prevzeli in celó v dopisu do deželne vlade novo „družbo sv. Cecilije“ v potrjenje priporočili.

Toliko se je torej do danes zgodilo za ustanovljenje družbe, in če tudi od dež. vlade še ni potrjena*), hočem onim, ktere zanima kaj zvedeti o njej, le to še povedati:

Namen družbe sv. Cecilije je, povzdigniti in pospeševati katoliško cerkveno glasbo v smislu in duhu sv. cerkve na podlagi njenih določil in postav. Skrb svojo bode obračala:

1) na gregorijanski koral;

*) Je že potrjena.

številke državnim pravdnikstvom s svarilom — ali da govorim v vradniškem žargonu — z „nosovi“ nazaj pošiljajo; ti se morajo potem odgovarjati in opravičevati, zakaj so te liste svobodne pustili. Konfisciranje se smatra torej za hvalevredno dejanje, in hvalijo in povišujejo se taki državni pravdniki, ki morejo pokazati največ konfiskacij. (Klici na desnej: čujte!)

Tu se lahko misli, da število konfiskacij vedno narašča in da ne preteče dan, da bi eden ali več časnikov ne bilo konfisciranih. Le poglejte vendar vradni list „Wiener Zeitung“ pa boste večkrat videli, da so cele strani polne „izpoznanj“ in konfiskacijskih potrjenj. Tukaj imam vradni list „Wiener Zeitung“ od 13. dec. t. l. in nahajam v njem samo petnajst takih „izpoznanj“, in sicer iz vseh dežel monarhije in vseh jezikov, ki se v njih govore. Tu figurira „Sprechsaal des Beamten-tages“ zaradi članka 25.000 gld. gospoda pl. Nördlinga, „Slovenski Narod“ v Ljubljani dvakrat zaradi zločina in prestopka, „Innsbrucker Tagesbote“, „Deutsche Volkszeitung“ v Pragi, „Arbeiterfreund“, „Čeh“ iz Prage, „Politik“, „Gleichheit“ v dunajskem Novomestu zaradi članka „Hoch die Pressfreiheit!“ — tako ironičnega vsklika v Avstriji državni pravdnik vendar ne sme trpeti (veselost) — „Svobodny občan“ v Pragi zaradi članka „tiskovna svoboda v Avstriji“, potem pride „Koruna česka“ v Kolinu, poljski časnik „Sczcutek“ v Lvovu, in brš potem zaradi enakopravnosti en rusinsk časnik, konečno tudi dva italijanska časnika, v Trstu in Splitu, da so vsi jeziki zastopani in vse dežele.

Vzel sem si trud, in soštel „izpoznanja“, ki jih je „Wiener Zeitung“ prinesla od 1. do 15. dec. t. l., pa sem našel, da je v tem kratkem času 96 takih izpoznanj objavila. (Klici na desni: čujte!) Pride toraj na vsak mesec nekako 200 in na vsako leto 2400 „izpoznanj“, in ker se vsako „izpoznanje“ trikrat objavi, okolo 800 konfiskacij časniških na to leto, tako da se v vseh letih od l. 1867 do 1871 ni zgodilo toliko konfiskacij.

Še le pod tem ministerstvom so se kon-

2) na figuralno večglasno petje prejšnjega in sedanjega časa;

3) na cerkveno petje v domačem jeziku;

4) na cerkveno orgljanje;

5) na instrumentalno godbo, kjer že obstoji in kolikor ne nasprotuje cerkvenemu duhu.

Da pa družba to doseže, bode priporočala, priobčevala in razširjala cerkvene skladbe in podučevalne glasbene in liturgične spise; ustanovila bode orgljarsko in pevsko šolo, sklicevala bode shode za pogovore udov in produkcije cerkvenih skladb.

Vprašam: Niso li ti nameni in ta sredstva blaga in vredna, da se vresničijo? — Ni mi treba dokazovati, da je vdeležencem samim v prid, ako družbo sv. Cecilije podpirajo. Ne samo muzikalno izobraženi naj delajo zanjo, temuč vsi, ktere ali cerkvena glasba mika ali veže, da zanjo skrbijo. Koliko bojev, koliko dela je moral eden najbolj genialnih skladateljev našega časa, namreč Robert Schumann, prestati, preden je zamogel reči: „Duhovni skladbi svoje moči posvetiti, je pač najvišja naloga umetnikova“ — besede, kakoršnih bi od Schumann-a ne pričakovali. Zares! Duhovni in (ker smo katoliki) najprej cerkveni, liturgični glasbi svoje moči posvetiti, je nas vsih ena najvišjih nalog. Da jo rešimo, naj dela vsak po svoji moči. Pomozi Bog!

Vred.

fiskacije razvidno naraščale. Leta 1872 jih je bilo vže 592, leta 1873 597, leta 1874 452, za leto 1875 ni dat, za leto 1876 se jih pa ceni lahko na 800.

Vse te konfiskacije se zgodé večidel na podlagi §. 65. kazenskega zakonika, torej zaradi motenja javnega miru, ali pa na podlagi §. 300 zaradi prestopka kaljenja javnega miru. Ta dva §. sploh v osodi avstrijskih časnikov igrata žalostno vlogo.

Kaj pa ni vse kaljenje javnega miru v očeh avstrijskega državnega pravdnika? Čuditi se mora človek le, da se mir posebno v provincijalnih mestih zares ne kali vsak dan, ker toliko teh motilcev miru, vsi ti časnikarski vredniki in dopisniki opozicijonalnih listov, ki se po nazoru državnega pravdnika vsak dan krive storé takih zločinov in prestopkov, brez sitnosti hodijo mej prebivalstvom (veselost). O trpljenji opozicijonalnega časnikarstva na Českem, Tirolskem in Goriškem so vže drugi poslanci govorili v tej slavni zbornici in so ga resnično narisali.

Dostaviti hočem le, da je stanje opozicijonalnega časnikarstva na Kranjskem, torej slovenskega časnikarstva, še veliko hujše. „Slovenski Narod“, ki v Ljubljani vsak dan izhaja, se je to leto vže 50 konfisciral, in drug list, ki vsak teden trikrat izhaja, vsaj dvanajstkrat do petnajstkrat. (Klici na desni: čujte!)

Vsaka, tudi najnedolžnejša kritika ktere si bodi osebe, ki sme nositi pred svojim imenom črke „c. kr.“ prouzročuje brez usmiljenja, da se list konfiscira in razloček je le v tem, da državni pravdnik v kritiki osebe, ki spada k prvemu do osmemu dijetnemu razredu, torej z zlatim ovratnikom, vedno vidi zločin po §. 65., pri nižjih vradniških kategorijah od osmega do dvanajstega dijetnega razreda pa voha le prestopki proti javnemu miru. (Veselost!) Mej te nižje kategorije pa državni pravdnik, ako se mu ravno zdi, šteje tudi avtonomne organe, občinske predstojnike, dalje šolske nadzornike, ekspedijente privatnih pošt itd., ako ti slučajno pripadajo k vstavovernej stranki.

Iz kake malo znane vasi kritikuje kdo občinskega predstojnika, ki po njegovem nazoru ne zastopa dobro korist občine pri komisiji za vrevevanje zemljiščnega davka. Kdo drug piše, da poštni ekspedijent neče rabiti slovenskih poštinskih tiskovin; list se konfiscira. Zopet nekdo drugi je poslal „poslano“ s svojim podpisom, pritožujoč se o surovosti župana onega mestica; list se konfiscira itd. in infinitum (Veselost)

Zadnji čas je bil v Ljubljani nek list konfisciran zaradi dopisa, ki je prinašal le glavne stvari iz govorov državnih poslancev brez posebne kritike. Gospoda poslanca dr. Russ in dr. Demel, ki sta se v strankarske konferenci nekoliko ostro izrekla proti ministerstvu, bi, ko bi šlo po volji ljubljanskega državnega pravdnika, sedela vže na zatožni klopi zaradi zločina kaljenja javnega miru, ker se je tudi list, ki je poročal o omenjeni seji vstavoverne stranke, konfisciral.

Ako slučajno taki konfiscirani listi pridejo občinstvu v roke, se ono čudi, zakaj se je prav za prav konfiskacija zgodila, ker zastoj išče po listu ostrega izraza.

Slavno sodišče v Ljubljani potrjuje kar brez vsega obotavljanja vsako konfiskacijo brez izjeme, in vsako ugovarjanje tam je brez vsega upanja, da se list oprostí, ker se zdaj pri stotinah konfiskacij niti ena sama ni ovgla po sodišči.

Pa kaj se moremo tudi nadejati od takega sodišča, ako je eden nje-

gov član pri takem slučaju, ko se je obsojal slovenski časnik, rekel: „Jedes slovenische Blatt verdient schon als solches konfiscirt zu werden.“ (Veselost.)

Slavna gospoda! Končati čem svoj govor. Tako pretirana občutnost vlade proti najlahnejši sapici javnega mišljenja dokazuje velikansko slabost čutnic, katero bolestno stanje kakor znano, cel organizem hromoten dela. Mi od svoje strani le želimo, da se ta potrební razdiralni proces kmalu izvrši na dobro Avstrije, kajti ta politični sistem in njegovi zastopniki so Avstriji škodili že več nego zadosti. (Veselost na levi, — dobro, dobro! na desni.)

Poročevalec dr. Demel je mej drugim odgovarjal dr. Vošnjaku in rekel: „Tiskovna svoboda je po mojih nazorih podloga države. Pa je nekako časnikarstvo, ki hodi čudna pota. Ali ni to res čuden pot, ako klerikalno časnikarstvo vernike proti njih lastnemu škofu ščuje? In na Kranjskem je tako. Klerikalni listi tam, kakor se mi poročá, šuntajo narod proti škofu Pogačarju, katero ravnanje sicer ni v njihovej naravi. Ta lastnost časnikarstva se mi zdi tako čudna, da se res lahko s stališča nepristranosti pravno pa tudi notranje ministerstvo vprašata: Kaj je temu vzrok? Strankarstvo ne more biti; saj je to ena in ista stranka; mora biti torej poseben vzrok. Tega denes iskati ni moj nalog. Pa ne oziraje se na to posebnost, je morebiti posebej na Kranjskem ravnanje proti časnikom opravičeno, ker poročá se mi, da so cele vasi bile tako nesrečne, da je velik del njih moškega prebivalstva bil zaprt, ker se je krivega storil nepostavnosti, na podlagi ščuvanja javnih listov.

Na to odgovarja dr. Vošnjak: „Gospod poročevalec skuša ravnanje proti opozicijonalnemu časnikarstvu na Kranjskem s tem opravičiti, češ, da se v njih hudo napada ljubljanski škof Pogačar, vsled kterih napadov se je ljudstvo vzburilo in se nepostavnosti krivega storilo.

Jaz konstatiram, da še noben opozicijonalen list na Kranjskem ni bil konfisciran zaradi napadov na škofa; itak moram konstatirati, da mi ni znano, da so bile cele vasi na Kranjskem zaradi nedostojnega obnašanja proti škofu zaprte. Mislim pač, da je to očitno le fantazija poročevalčeva, in zares ne vem, iz kterega vira je to pripovedko zajel.“

Politični pregled.

V Ljubljani, 29. decembra.

Avstrijske dežele.

Na Dunaju je bil včeraj ministerski svet, kterega sta se vdeležila tudi ogerska ministra Tisza in Szell. Po poročilu nekterih listov hotela sta ogerska ministra še enkrat poskusiti, da bi obveljali nasveti vlade ogerske. Pri tej priliki so se razširjale tudi navadne govornice, da boste ministerstvu odstopili, državna zbornica se preložila ali celo razpustila itd. Madjarski listi pa trdijo, da ministerski svet ni obravnaval pogodbe med Cislo in Translo, ampak le vnanje zadeve in zlasti vojaške priprave. Kakor se z Dunaja poročá „Nat. Ztg.“ hoče namreč Avstrija na noge spraviti 3 armade po 30.000 mož, eno na Erdeljskem, eno ob Savi, eno pa v Dalmaciji, ker je vsled imenovanja Midat-paše za velikega vezirja čedalje bolj gotovo, da se bode vzhodno vprašanje le s silo rešilo.

Vnanje države.

V Carigradu so v soboto oklicali novo vstavo, in ob enem se je pričela konfe-

rencija. Pooblaščenec vnanjih vlad so izročili posnetek obravnave predkonferencije predsedniku Savfet-paši, ki si je sprosil nekaj dni pomislika, preden bode nanje odgovoril. Tega odgovora pričakovali so včeraj, ko je konferencija imela drugo sejo, o kateri pa natančnih poročil še ni. Le toliko je gotovo, da Rusija odločno zahteva zasedenje nekterih turških dežel, česar se pa Turčija trdovratno brani. Pravijo, da še angleški pooblaščenec Salisbury od Turčije tirja, da mora brezpogojno in brez odloga sprejeti nasvete konferencije, ker bi bil sicer primoran nemudoma zapustiti Carigrad. Lordu Elliotu, ki je poseben prijatelj Turkov, se je pa to zdelo menda prehudó, zato se je z rojakom svojim sprl, in prosil odpusta. Vse te in druge enake govornice pričajo, da se od konferencije ni nadejati nobenega vspeha.

Iz Belgrada se poročá, da se Černajev več ne povrne na Srbsko in da glavno poveljništvo armade srbske prevzame ruski general Nikitin. Pred nekimi dnevi je pregledoval oddelke ruskih prostovoljcev, kterih je okoli 3400 mož. Zbranim častnikom je rekel, da je prišel na povelje svojega cara, da prevzame poveljništvo armade. Vsi častniki, ki služijo pri ruskem oddelku, tudi avstrijski in pruski, stopijo v zvezo z armado rusko. „V osmih dneh upam, je rekel general, boste zopet imeli priliko svojo že skušeno hrabrost pokazati pred sovražnikom.“ Nagovor je bil z velikim navdušenjem sprejet. Po tej izjavi se ima tedaj boj kmalo zopet pričeti, in razni poveljniki so dobili že povelje podati se na odločene jim kraje. Tudi v Belgradu bivajočim prostovoljcem se je zaukazalo odriniti na Drino. — Ministerstvo še ni sestavljeno.

Veliki knez Nikolaj, višji poveljnik armade ruske, se je nekoliko prehladil in zbolel.

Francoski senat je v proračun zopet sprejel od narodne skupščine zbrisane stroške za vojaške duhovne in dve bogoslovski fakulteti, kar je brezverne republikance zopet hudo razkačilo.

Italijanski kralj je te dni sv. Očetu zopet pisal, da bi menda potolažil nekoliko svojo vest. — Od papeža so imenovani: Kardinal Monaco Lavalletta za kardinal vikarja; Chigi za velikega priorja malteškega reda v Rimu; Bilio za prefekta kongregacije sv. obredov; Laterini za tajnika rimske in vesolne inkvizicije. Amat kot najstarejši kardinal bi imel postati dekan kardinalskega kolegija, a ker je jako bolehen, bode dekan postal najbrže kardinal Di-Pietro.

Izvirni dopisi.

Iz Trsta, 23. decembra. Habemus Potestatem! — imamo župana (podestà); ne novega, ampak ponovljenega, dosedanjšega dr. Maks. d' Angeli-a. Danes je bila novega mestnega zbora tretja seja, ktere se je vdeležilo 53 svetovalcev, tedaj vsi, razen dr. Witmann-a, ki je na Dunaji kot drž. poslanec. Po objubi, ki so jo posamezni svetovalci storili cesarskemu namestniku baronu Pino-tu, volili so predsedništvo. Izvoljeni so bili: za župana in obnem deželnega glavarja dr. d' Angeli s 44 glasovi; za prvega podpredsednika Fr. Hermet s 42 in za drugega podpredsednika dr. Ferd. Pitteri z 28 glasovi. Prva dva dva sta bila v zbor izvoljena od progresovcev, tretji pa je bil voljen od obeh strank in je toraj srednja reč. Zato pa bi bil kmalo pri volitvi za podpredsednika padel, ker je rudečkar dr. Mojzes Luzzatto dobil 24 glasov.

Zdaj pa še nekoliko spominov o volitvah. Volitev v prvem okoliškem okraju, kjer je zmagal naš nasprotnik, vzburla je duhove narodnjakov in pričakovalo se je gotovo, kakor je bilo vže v listih razglašeno, da vložijo narodni volilci protest zoper volitev zaradi nepostavnosti, ki so se tam godile.* In res smo imeli nado, da protest, če tudi ne bi toliko pomagal, da bi bila volitev ovržena, ker vrana vrani oči ne izključuje, vendar bo koristil s tem, da svetu razkrije sredstva, katerih so se lahi k zmagi posluževali. Da so se nasprotniki bali luči, kaže nam vže to, da je sam izvoljenec dr. Strudthoff pri odborniku „Edinosti“ prosil usmiljenja. Vendar se protest izgotovi; naštetu so fakta, imenovane so priče — manjkalo je le še podpisov; ali za to nam ni skrbeti; do določenega dne bo vse gotovo. Ali kaj se zgodi? Mož, ki ima protest v rokah, hrani ga lepo doma do zadnjega dne in ko ga na ta dan drug volilec iztirja in ga volilcem v Ščedni predlaga v podpisovanje, nič ne opravi. Kaj plenta, je-li vsa Ščedna, ta slavnoznana residenca oslov, kar čez noč se „poštrudolfila“? Temu se zdi „Strudolf“ strašno „lep“ gospod, uni se zanaša na njegove obljube, tretji neče o tem nič vedeti (kar je morebiti znamenje slabe vesti) in tako dalje. Ali poglobitni vzrok te prikazni je ta, da je Ščedencem protest podpisati odsvetoval človek, ki je pri njih cenjen in je sam mislil kandidovati, pa je bil prisiljen odstopiti. Pri vsem tem moramo še biti veseli, da je v nesreči vsaj ta sreča, da ni on kandidoval in zmagal, ker naša sramota bi bila veliko večja ter rajši imamo ptujca, nego omahljivca. Kakor čujemo, hoče dr. Strudthoff sklicati svoje volilce in jim razložiti svoj program. Vrlo lepo od gospoda viteza in posnemanja vredno; pa tudi od njegovih volilcev, zlasti Magdalenčanov bi bilo prav lepo in potrebno, da bi povedali svojemu „poslancu“, kaj jim je treba: slovenske šole, razsvetljave itd. itd. Ti pa, starodavna „Servola“, pozna se ti, da se v žilah tvojih sinov pretaka laško-kremonska kri in bodi na to le ponosna: toda hvale ne išči pri nas Slovencih, temveč hodi jo iskat v — Kremono! Kakor sem začel, tako hočem tudi končati z latinskim rekom, in sicer s tem: Qualis rex, talis lex, qualis pastor talis grex.

Domače novice.

V Ljubljani, 28. decembra.

(K letnemu sklepu) bodo v stolnici jutri popoldne ob štirih, kakor slišimo, pridigovali veleč. knez in škof dr. Pogačar.

(Valvazorjeve kronike) prvi zvezek se ravnokar razpošilja ter obseza 6 pol. Na prvi se nahaja životopis Valvazorjev od znanega zgodovinarja gosp. pl. P. Radicsa, ki popisuje delovanje preslavnega kronista. Na ostalih polah je 22 podob. Priznavati moramo, da je zvezek, kar se tiče tiska in natančnosti podob, jako ličen in da ga bode vsakdo gotovo z veliko radostjo v roko vzela. Med podobami se nam pokaže grad Turjaški, pred katerim so si krvoločni sovražniki kristjanstva, ljuti Turki, tolikrat glave razbili, dalje gradova Soteska in Belaj, staro mesto Škofja Loka, Jesenice na Gorenjskem, Polhovi grad, sedaj lastnina gospe Urbančičeve, vdove

* Bolj zvito so delali Košutovec v šestem okraju, niso razglaševali, ali storili so, kar so nameravali ter so poslali preiskovalnemu odseku protest zoper volitev g. Nabergoj-a. Pis.

ranjcega dr. Lovro Tomana, Postojna, Platinina, Stari grad na Dolenjskem, Stara Loka, Stari Gutenberg na Gorenjskem, Raka, Prem, Pičen itd. Res lepa misel, da se bo to slavno delo priljubljenega velicega kronika na svetlo izdavalov vnovič, in kakor prvi zvezek kaže, v tako prilični in ročni obliki. Ker je poleg tega cena po 50 kr. za zvezek, ki bode po dvakrat na mesec izhajal in katerih sleherni bode obsegal po 6 pol, jako nizka, moramo to knjigo najtopleje priporočati. Treba je pri založniku (J. Krajec v Ljubljani), ali pa v Blaznikovi tiskarni se hitro naročevati, ker se bo po številu naročnikov določilo število iztisov.

Vabilo k naročevanju

„SLOVENCA“.

„Slovenec“ velja kakor dozdej:

Za Ljubljano:

Na dom pošiljan za celo leto	9 gl. — kr.;
„ „ „ „ pol leta	4 „ 50 „
„ „ „ „ četrt leta	2 „ 30 „
„ „ „ „ en mesec	80 „

V administraciji sprejeman:

Za celo leto	8 gl. 40 kr.;
„ pol leta	4 „ 20 „
„ četrt leta	2 „ 10 „
„ en mesec	— „ 70 „
posamezne številke	— „ 7 „

Po pošti:

Za celo leto	10 gl. — kr.;
„ pol leta	5 „ — „
„ četrt leta	2 „ 50 „
„ en mesec	— „ 90 „
posamezne številke	— „ 8 „

Za bogoslovce, dijake in učitelje:

Za celo leto	6 gl. — kr.;
„ pol leta	3 „ — „
„ četrt leta	1 „ 50 „

Naročnina se pošilja najceneje po poštnih nakaznicah (Postanweisungen)

opravništvu,

Stari trg, hiš. šte. 16.

(Vabilo čestitim udom narodne čitalnice) na veliko veselico v nedeljo 31. decembra 1876 (Silvestrov večer). Program zabavi: 1. Krah, grozna neumno-smešna opereta le v enem dejanji, v katerem se pa vendar veliko godi in poje. Izmislil si je to neumnost prav za Silvestrov večer J. Alešovec, ki je tudi nekaj godbe sam zložil, drugo pa kapelnik A. Stöckl. Osebe: *Izak Jakob Abraham Švindeles*, bogatin, ki ima najmanj 10 milijonov v dobrih delnicah in za 100.000 forintov hoče postati „vitez srebernega solca.“ *Sara Efra Kafra*, njegova edina hči, zelo muzikalična, pa tudi možitve željna, dasiravno še le 35 let stara. *Jonatan Cahaj Golijat Cuckeles*, ubog mladeneč, ki nima nič v žepu, pa debele za ušesi. Snubi bogato Saro, pa jo dobi šele, ko je njen oče „krahnil“. *Grof Beračevič*, ženin Sare, prav za prav njenega milijona dote; ko pa million izgine, izgine tudi on. Jé vse rad, kar zastoj dobi. *Krah*, strašen neznan nekdo, ki nazadnje vsi družbi štrečno zmede. *Komisar*, o katerem se pa le govori, ker se nazadnje vse zmeša. *Več strežajev*, različno oblečenih, ker je Švindeles vsaj do zadnjega nastopa bogatin. *Več vitezov, baronov, grofov in enakih poštenjakov*; imena se še le v opereti izvedó. *Inspicijent in šepetalec*, brez katerih bi igralci tako nič ne opravili. (Igra se vrši na Dunaji ravno pred „krahom“.) 2. *Weber* — „Lovska radost“, osmospev. 3. *Franz* — „Trije nosovi“, komičen kouplet za sopran, tenor in bas. 4. „*Jerica v mestu*“, deklamacija. 5. „*Paganini redivivus*“, igra na goslih gospod Mayer-Haager. 6. *Loterija*. 7. *Otto* — „Pevska

popotnica“, zbor z godbo. 8. *Beriot* — „Hdur-koncert“, igra na goslih gospod Mayer-Haager. 9. *Storch*. — „Lovska“, zbor z godbo. Ob 12. uri „Novoletnica“, pri kateri sodeluje vse čestito občinstvo. Med posameznimi številkami igra mestna godba. — Začetek ob 7. uri zvečer. Vabijo se k tej veselici tudi gg. udje Sokola in dramatičnega društva.

Čitalničin odbor.

(Iz seje dež. odbora 23. dec.) Deželni odbor je pritržil sklepom dotičnih krajskih in okrajnih šolskih svetov, 1) da se provizorni učitelj *Valentin Žvagen* na dverazredni ljudski šoli v Cerknici stalno v službi potrdi, — 2) da se dverazredna ljudska šola na Vrhniki razširi v štirirazredno, — 3) da se napravi v Črnomlji dverazredna dekliska šola, ter da dobiti učiteljici po 500 gl. in 450 gl. letnega plačila, — 4) da se plača učitelja na ljudski šoli v Bohinjski Bistrici povekša od 400 gl. na 450 gl., — 5) in da se vdovi učitelja *Krombolza* iz Brezovice pri Črnomlji dovoli iz učiteljskega penzijskega zaklada 40 gl. miloščine na leto. Občini Tržiški se je dovolilo za leto 1877 poberanje 40% občinske priklade na direktne davke, občini Velika Dolina pobiranje 19% občinske priklade in občini Knežaški pobiranje po 36 kr. od vsakega vedra potočenega vina.

(Slovensko gledišče.) V torek 2. januarja 1877 se boste predstavljali dve novi igri: „*Ujetniki carevne*“, veseloigra v 2 dejanjih, in „*Opalek pred sodbo*“, prizor s petjem v 1 dejanji.

Razne reči.

— Kamniška čitalnica napravi besedo na Silvestrov večer dne 31. decembra t. l. s sledečim programom: a) *Strauss*. „*Vesel po vsem svetu*“, za 4 roke na glasoviru; b) „*V tihi noči*“, četverspev; c) *Umlauf*. „*Mlada kri*“ za dvoje citre; d) „*Ena suknja štiri roke*“, šaloigra v enem dejanji s kupleti; e) *Ples*. [K tej Veselici se najljubdeje vabijo vsi čast. gg. udje, ki najblagovolijo tudi sposobne neude seboj pripeljati. Začetek ob 7^{1/2} uri zvečer. Odbor.

Telegrafične denarne cene 29. decembra.

Papirna renta 60.10 — Srebrna renta 65.85 — 1840letno državno posojilo 110 — — Bankina akcije 818 — Kreditne akcije 132.40 — London 125.80 — Srebro 114.40 — Ces. kr. cekini 5 99 20frankov 10 7^{1/2}.

Dr. Tancerjevi

c. kr. priv. (20-3)

pripravki za zobe:

Antiseptikon-zdravilna voda za usta, steklenica po 1 gl., velika škatla **prahu za zobe** po 1 gl., škatla **paste** po 80 kr., manjše po 20 kr., sedobivajo pri njem v Gradcu, kakor tudi pri gg. *Mahrn*, *Birschitzu* in *Businaru* v Ljubljani, pri *Marinšku* v Luki in pri lekarjih v Kranju in Kamniku.

Št. 11266.

Razpis

službe zdravnika.

Za prosto mesto zdravnika za občine sodnijskega okraja v Kanali z letno plačo 700 gl. in pogojno določenimi dohodki za poti v posamesne občine. (22-2)

Prosilci naj tukaj vložijo svoje prošnje, previdene z dokazi starosti, sposobnosti in znanja jezikov do 20. januarja 1877.

C. kr. okrajno glavarstvo

v Gorici dne 20. decembra 1876.

Natisnili Blaznikovi dediči v Ljubljani.